

УДК 159.9.072.4

DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2019.1.02>**АНАСТАСІЯ МИКОЛАЇВНА БОЛЬШАКОВА,***доктор психологічних наук, професор,
Харківська державна академія культури;* <https://orcid.org/0000-0001-7107-5083>,
e-mail: bolshakova777@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТИВНОЇ КАРТИНИ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ЯК ПРЕДИКТОРИ ГОТОВНОСТІ ДО ІННОВАЦІЙ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

У процесі дослідження особливостей суб'єктивної картини життєвого шляху як особистісних предикторів розвитку інноваційної готовності майбутніх правоохоронців побудовано сім регресійних рівнянь, що містять психобіографічні показники із зазначенням значущості їх впливу на складові інноваційної готовності. Доведено, що найбільш впливовим предиктором розвитку готовності до інновацій є часова перспектива «Майбутнє». Сильними предикторами зі зворотним впливом є часова перспектива «Фаталістичне теперішнє» та показник «Реалізованість». Помірний негативний вплив на розвиток готовності до змін чинить часова перспектива «Негативне минуле».

Ключові слова: *готовність до інновацій, майбутні правоохоронці, суб'єктивна картина життєвого шляху, часові перспективи, психологічний час.*

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Сучасне українське суспільство переживає період стрімких, подекуди складних процесів оновлення. Докорінні перетворення відбуваються в різних сферах соціального буття, зокрема суттєвого реформування зазнала та продовжує зазнавати система правоохоронних органів держави. Орієнтація України на демократичні, гуманістичні цінності та прагнення до відповідності європейським стандартам передбачають принципово новий підхід до визначення вимог до особистості правоохоронця, його психологічної та професійної підготовки, освітньо-культурного рівня, морально-етичного й ціннісно-сміслового змісту [1].

Ефективне впровадження інновацій не лише потребує чітко продуманої стратегії, законодавчих та організаційних механізмів їх впровадження, але й має враховувати фактор психологічної готовності персоналу до прийняття або навіть ініціювання змін [2]. Отже, вивчення факторів і механізмів формування й розвитку психологічної готовності особового складу правоохоронних органів до інновацій є однією з актуальних проблем юридичної психології.

Стан дослідження проблеми

На сьогодні проведено значну кількість психологічних досліджень, присвячених вивченню закономірностей, механізмів і факторів розробки та впровадження інновацій [3; 4]. Аналіз результатів цих робіт дозволяє дійти висновку, що найважливішим предиктором здатності особистості до інноваційної поведінки й важливою складовою її інноваційного потенціалу є готовність до прийняття змін, що забезпечує можливість не лише ефективно адаптуватися до умов, що швидко змінюються, але й ініціювати нововведення, які сприятимуть особистому успіху та суспільному благополуччю.

Змістовний аналіз психологічної готовності до змін здійснено у роботі І. Бринзи, яка визначає цей феномен як категорію «суб'єктивної психологічної реальності, яка являє собою активацію ресурсної, мотиваційної, енергетичної сфер психіки. Готовність до змін є, з одного боку, наслідком або результатом орієнтовно-пошукової вольової поведінки – поведінки, що веде до накопичення ресурсів, розширення мотиваційної структури, енергетичного багатства і не завжди сприятливого через свою обмеженість бажаних змін. З іншого

боку, є поштовхом або причиною усвідомлення і поведінки, що ведуть до ефективних змін в суб'єктивній та об'єктивній реальностях особистості» [5, с. 45]. Значення психологічної готовності, за твердженням дослідниці, визначається тим, що її сформованість урізноманітнює репертуар поведінкових моделей особистості, розширює можливий спектр рішень і шляхів досягнення цілей і збагачує мотиваційну сферу. Низький рівень готовності до змін, навпаки, призводить до неефективності пошукової поведінки, детермінує внутрішній опір змінам, зумовлює помилкові стратегії та неефективні моделі поведінки [5].

Для позначення найвищого рівня розвитку особистісної готовності до змін пропонується поняття особистісного динамізму, визначене Д. Сапроновим та Д. Леонтьєвим як «здатність і готовність людини змінюватися за відсутності імперативної необхідності для цього» [6, с. 68]. Позитивний полюс цього конструкту дослідники охарактеризували як можливість людини активно впливати на себе та ситуацію, здійснювати значущі вчинки, долати страхи, тривогу й інші прояви захисних механізмів не лише адаптуючись до мінливих умов, але й ініціюючи необхідні або бажані зміни [6].

На сьогодні існує досить значна кількість досліджень, у яких доведено, що готовність особистості до інновацій відіграє суттєву роль у процесах адаптації правоохоронців до складних життєвих ситуацій, у розвитку їх здатності гнучко й адекватно діяти у стресових ситуаціях і протидіяти стресу, депресії та розвитку психосоматичних захворювань. Водночас не всі особистісні фактори розвитку готовності правоохоронців до змін на сьогодні визначено.

Результати досліджень суб'єктивної картини життєвого шляху [7; 8], психологічного часу [9] та часових перспектив особистості [10] дозволили сформулювати обґрунтовану гіпотезу, що саме психобіографічні показники особистості можуть бути важливими детермінантами розвитку особистісної готовності майбутніх правоохоронців до змін.

Мета і завдання дослідження

Метою цього дослідження було визначення особливостей суб'єктивної картини життєвого шляху як особистісних предикторів розвитку готовності майбутніх правоохоронців до інновацій. Гіпотеза та мета дослідження зумовили такі завдання: оцінити рівень розвитку особистісної готовності майбутніх правоохоронців до інновацій; вивчити особливо-

сті їх суб'єктивної картини життєвого шляху; визначити особливості суб'єктивної картини життєвого шляху, які є предикторами розвитку готовності майбутніх правоохоронців до інновацій.

Наукова новизна дослідження

Уперше визначено, що особливості суб'єктивної картини життєвого шляху є предикторами особистісної готовності майбутніх правоохоронців до інновацій; показано, які саме особливості психологічного минулого, теперішнього та майбутнього найбільше впливають на розвиток психологічної готовності до змін.

Матеріали та методи дослідження

У дослідженні взяли участь 78 курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ віком від 20 до 23 років.

Для діагностики готовності особистості до інновацій було використано опитувальник «Особистісна готовність до змін» (PCRS – Personal Change Readiness Survey) A. Rolnic, S. Heather, M. Gold, C. Hull в адаптації Н. Бажанової, який дозволяє оцінити такі складові готовності до змін: пристрасність, винахідливість, оптимізм, сміливість, підприємливість, адаптивність, упевненість, толерантність до двозначності [11].

Для діагностики особливостей суб'єктивної картини життєвого шляху використовувалися такі методики: семантичний диференціал часу (СДЧ) – для оцінювання неусвідомлюваного ставлення до минулого, теперішнього та майбутнього [12]; опитувальник Ф. Зімбардо (ZTP1) – для вивчення часових перспектив [13]; опитувальник «Оцінювання п'ятирічних інтервалів» (ОПІ) – для визначення усвідомлюваних оцінок життєвого шляху [7].

З метою визначення особливостей суб'єктивної картини життєвого циклу, які є предикторами готовності майбутніх працівників правоохоронних органів до інноваційної діяльності, було проведено множинний регресійний аналіз прямим покроковим методом.

Для виявлення регресійних моделей, які є статистично достовірними, було враховано такі показники:

- коефіцієнт множинної кореляції (R) – для оцінювання залежності складових інноваційної готовності від сукупності показників особливостей суб'єктивної картини життєвого шляху (незалежних змінних);
- стандартизовані (β) та звичайні (B) регресійні бета-коефіцієнти – для оцінювання

значущості впливу кожного показника суб'єктивної картини життєвого шляху на готовність до інновацій;

- коефіцієнт множинної детермінації (R^2) – для визначення частки загальної дисперсії оцінок інноваційної готовності, яку пояснює сукупність предикторів (показників особливостей суб'єктивної картини життєвого шляху майбутніх правоохоронців).

Результати дослідження

Для визначення предикторів готовності до інноваційної діяльності (відповідають показникам опитувальника «Особистісна готовність до змін») побудовано 7 регресійних рівнянь, що містять показники особливостей суб'єктивної картини життєвого шляху майбутніх правоохоронців із зазначенням значущості їх впливу на інноваційну готовність.

Складові особистісної готовності до інновацій у регресійних рівняннях позначено «ГІ». Предиктори, що є показниками неусвідомлюваного ставлення до минулого, теперішнього та майбутнього, діагностувалися за допомогою семантичного диференціалу часу (позначено «СДЧ»), предиктори – показники часових перспектив діагностувалися за допомогою опитувальника Ф. Зімбардо (позначено «ZTPІ»), предиктори – усвідомлювані оцінки минулого, теперішнього та майбутнього діагностувалися за допомогою опитувальника «Оцінювання п'ятирічних інтервалів» (позначено «ОПІ»).

1. Регресійна модель для пристрасності як показника особистісної готовності майбутніх правоохоронців до інновацій являє собою рівняння, до якого на статистично значущому рівні ($R = 0,89$; $F = 21,86$; $p = 0,00001$) увійшло шість предикторів (у цьому та наступних шести рівняннях зазначено звичайні регресійні бета-коефіцієнти – B , в обговоренні результатів – стандартизовані регресійні бета-коефіцієнти – β):

$$\begin{aligned} & \text{«Пристрасність» } GI = 10,11 + \\ & + 0,27 \text{ «Гедоністичне теперішнє» (ZTPІ) +} \\ & + 0,31 \text{ «Позитивне минуле» (ZTPІ) +} \\ & + 0,12 \text{ фактор «Теперішнє» (СДЧ) +} \\ & + 0,27 \text{ оцінка насиченості теперішнього (ОПІ) –} \\ & - 0,21 \text{ «Реалізованість» (ОПІ) –} \\ & - 0,24 \text{ коефіцієнт дорослості (ОПІ)} \end{aligned}$$

Прогностичні можливості цього рівняння є високонадійними ($R^2 = 0,826$ – виділена сукупність предикторів пояснює 82,6 % загальної дисперсії вимірювання пристрасності).

2. Регресійну модель для винахідливості показано за допомогою рівняння, яке містить п'ять предикторів ($R = 0,741$; $F = 5,87$; $p = 0,00001$):

$$\begin{aligned} & \text{«Винахідливість» } GI = 5,8 - \\ & - 0,36 \text{ «Негативне минуле» (ZTPІ) +} \\ & + 0,18 \text{ «Майбутнє» (ZTPІ) –} \\ & - 0,26 \text{ «Фаталістичне теперішнє» (ZTPІ) +} \\ & + 0,12 \text{ оцінка насиченості минулого (ОПІ) –} \\ & - 0,09 \text{ «Реалізованість» (ОПІ)} \end{aligned}$$

Виділена сукупність предикторів пояснює 54,7 % загальної дисперсії показників винахідливості (прогностична надійність $R^2 = 0,547$).

3. Регресійна модель для оптимізму подається за допомогою рівняння, яке містить п'ять предикторів ($R = 0,709$; $F = 18,74$; $p = 0,000001$):

$$\begin{aligned} & \text{«Оптимізм» } GI = 4,51 + \\ & + 0,12 \text{ «Майбутнє» (ZTPІ) +} \\ & + 0,35 \text{ «Позитивне минуле» (ZTPІ) –} \\ & - 0,19 \text{ «Майбутнє» (СДЧ) +} \\ & + 0,29 \text{ оцінка насиченості майбутнього (ОПІ) –} \\ & - 0,15 \text{ «Реалізованість» (ОПІ)} \end{aligned}$$

Сукупність предикторів пояснює 59,7 % загальної дисперсії показників оптимізму майбутніх правоохоронців. Прогностичні можливості цього рівняння є надійними ($R^2 = 0,597$).

4. Регресійну модель для сміливості як складової особистісної готовності майбутніх правоохоронців до змін показано за допомогою рівняння, яке містить чотири предиктори ($R = 0,827$; $F = 15,2$; $p = 0,00001$):

$$\begin{aligned} & \text{«Сміливість» } GI = 2,87 - \\ & - 0,31 \text{ «Гедоністичне теперішнє» (ZTPІ) –} \\ & - 0,32 \text{ «Фаталістичне теперішнє» (ZTPІ) +} \\ & + 0,27 \text{ фактор «Теперішнє» (СДЧ) +} \\ & + 0,35 \text{ фактор «Майбутнє» (СДЧ)} \end{aligned}$$

Прогностичні можливості цього рівняння є досить надійними ($R^2 = 0,683$ – сукупність предикторів пояснює 68,3 % загальної дисперсії показників сміливості).

5. Регресійну модель для адаптивності презентовано рівнянням, до якого на значущому рівні ($R = 0,919$; $F = 23,14$; $p = 0,00001$) увійшло п'ять предикторів:

$$\begin{aligned} & \text{«Адаптивність» } GI = 5,21 - \\ & - 0,89 \text{ «Негативне минуле» (ZTPІ) +} \\ & + 0,47 \text{ «Майбутнє» (ZTPІ) –} \\ & - 0,14 \text{ «Фаталістичне теперішнє» (ZTPІ) +} \\ & + 0,14 \text{ оцінка насиченості минулого (ОПІ) +} \\ & + 0,47 \text{ оцінка насиченості майбутнього (ОПІ)} \end{aligned}$$

Прогностичні можливості цього рівняння є високо надійними ($R^2 = 0,89$ – виділена сукупність предикторів пояснює 89 % загальної дисперсії виміру адаптивності).

6. Регресійну модель для впевненості як складника особистісної готовності майбутніх

правоохоронців до змін подано за допомогою рівняння, яке містить шість предикторів ($R = 0,949$; $F = 27,53$; $p = 0,00001$):

$$\begin{aligned} & \text{«Упевненість» } \Gamma I = 2,57 - \\ & - 0,37 \text{ «Негативне минуле» (ZTP1) } + \\ & + 0,89 \text{ «Майбутнє» (ZTP1) } - \\ & - 0,71 \text{ «Фаталістичне теперішнє» (ZTP1) } + \\ & + 0,42 \text{ фактор «Теперішнє» (СДЧ) } + \\ & + 0,39 \text{ оцінка насиченості теперішнього (ОПІ) } - \\ & - 0,22 \text{ «Реалізованість» (ОПІ) } \end{aligned}$$

Прогностичні можливості цього рівняння є високонадійними ($R^2 = 0,901$ – виділена сукупність предикторів пояснює 90,1 % загальної дисперсії показників упевненості як складової готовності майбутніх правоохоронців до інновацій).

7. Регресійну модель для толерантності до двозначності в особистісній готовності

майбутніх правоохоронців до інновацій подано за допомогою рівняння, яке містить чотири предиктори ($R = 0,961$; $F = 37,94$; $p = 0,000001$):

$$\begin{aligned} & \text{«Толерантність до двозначності» } \Gamma I = 11,71 + \\ & + 0,72 \text{ «Майбутнє» (ZTP1) } - \\ & - 0,31 \text{ «Фаталістичне теперішнє» (ZTP1) } + \\ & + 0,23 \text{ оцінка насиченості минулого (ОПІ) } + \\ & + 0,64 \text{ оцінка насиченості майбутнього (ОПІ) } \end{aligned}$$

Прогностичні можливості цього рівняння є високонадійними ($R^2 = 0,928$ – виділена сукупність предикторів пояснює 92,7 % загальної дисперсії показників толерантності до двозначності).

У таблиці 1 подано результати регресійного аналізу для всіх особливостей суб'єктивної картини життєвого шляху, що вивчалися у дослідженні як предиктори розвитку готовності до змін.

Таблиця 1

Особливості суб'єктивної картини життєвого шляху як предиктори інноваційної готовності майбутніх правоохоронців

Методи	Предиктори	Показники готовності до інновацій*						
		Пристрасність	Винахідливість	Оптимізм	Сміливість	Адаптивність	Упевненість	Толерантність до двозначності
ZTP1	Негативне минуле		-			-	-	
	Гедоністичне теперішнє	+			-			
	Майбутнє		+	+		+	+	+
	Позитивне минуле	+		+				
	Фаталістичне теперішнє		+		-	-	-	-
СДЧ	Минуле							
	Теперішнє	+			+		+	
	Майбутнє			+	+			
ОПІ	Оцінка насиченості минулого		+			+		+
	Оцінка насиченості теперішнього	+					+	
	Оцінка насиченості майбутнього			+		+		+
	Реалізованість	-	-	-			-	
	Психологічний вік							
	Коефіцієнт дорослості	-						
	Очікувана тривалість життя							

*Примітка: «+» використовується для маркування прямого (такого, що посилює), «-» – зворотного (такого, що послаблює) впливу предиктора на інноваційну готовність.

Обговорення результатів дослідження

Суттєве значення для прогнозування пристрасності як складової готовності до інновацій мають такі психобіографічні показники: часові перспективи «Гедоністичне теперішнє» ($\beta = 2,18$; $p = 0,00071$) та «Позитивне минуле» ($\beta = 0,627$; $p = 0,000001$), фактор «Теперішнє» СДЧ ($\beta = 1,768$; $p = 0,000008$) та оцін-

ка насиченості теперішнього ($\beta = 1,405$; $p = 0,000001$). Зворотній вплив здійснюють предиктори «Реалізованість» ($\beta = -0,627$; $p = 0,000001$) та коефіцієнт дорослості ($\beta = -0,768$; $p = 0,000008$). Прогностична надійність визначається коефіцієнтом множинної регресії, який перевищує 0,8 – надані у рівнянні показники особливостей суб'єктивної

картини життєвого шляху є високовпливовими предикторами розвитку пристрасності як складової готовності майбутніх правоохоронців до інновацій.

Для розвитку винахідливості майбутніх правоохоронців найбільш суттєве прогностичне значення мають часова перспектива «Майбутнє» ($\beta = 0,519$; $p = 0,00294$) та оцінка насиченості минулого ($\beta = 0,468$; $p = 0,00163$). Зворотний вплив можна спрогнозувати за рахунок дії часових перспектив «Негативне минуле» ($\beta = -0,763$; $p = 0,00001$) та «Фаталістичне теперішнє» ($\beta = -0,285$; $p = 0,01462$) й показника ОПІ «Реалізованість» ($\beta = -0,269$; $p = 0,01215$). Прогностична надійність рівняння визначається коефіцієнтом, який є прийнятно значущим, але не перевищує 0,8. Такі результати свідчать про те, що, хоча представлені у рівнянні особливості суб'єктивної картини життєвого шляху є досить важливими предикторами винахідливості майбутніх охоронців, слід припустити, що на її розвиток також впливають інші фактори, не досліджені у роботі.

Для оптимізму майбутніх правоохоронців виділено прогностичні фактори, до яких належать часові перспективи «Майбутнє» ($\beta = 0,381$; $p = 0,000008$) та «Позитивне минуле» ($\beta = 0,262$; $p = 0,00321$), фактор «майбутнє» СДЧ ($\beta = 0,262$; $p = 0,00189$), оцінка насиченості майбутнього ($\beta = 0,238$; $p = 0,00214$). Предиктором зі зворотним прогностичним значенням є «Реалізованість» як показник вичерпаності потенціалу життєвих подій ($\beta = -0,278$; $p < 0,01234$). Прогностична надійність рівняння не перевищує коефіцієнт 0,8 – на розвиток оптимізму можуть впливати інші предиктори, яких нема у рівнянні.

Для розвитку сміливості та підприємливості як складової інноваційної готовності майбутніх правоохоронців суттєве прогностичне значення мають неусвідомлювані позитивні оцінки теперішнього та майбутнього – фактори СДЧ «Теперішнє» ($\beta = 0,213$; $p = 0,0034$) та «Майбутнє» ($\beta = 0,175$; $p = 0,00339$). Зниження рівня сміливості досліджуваних можна спрогнозувати за рахунок впливу часових перспектив «Гедоністичне теперішнє» ($\beta = -0,337$; $p = 0,0000281$) та «Фаталістичне теперішнє» ($\beta = -0,275$; $p = 0,000721$). Прогностична надійність рівняння є нижчою за показник 0,8 – предикторами розвитку сміливості можуть бути й інші фактори, не досліджувані в роботі.

Впливовими предикторами адаптивності в інноваційній готовності майбутніх правоохоронців є часова перспектива «Майбутнє» ($\beta = 1,052$; $p = 0,0000031$) та показники усві-

домлюваного ставлення до життя – оцінка насиченості минулого ($\beta = 0,49$; $p = 0,00071$) й оцінка насиченості майбутнього ($\beta = 0,622$; $p = 0,000755$). На зниження адаптивності як складової готовності майбутніх правоохоронців до інновацій впливає часова перспектива «Негативне минуле» ($\beta = -0,967$; $p = 0,00084$). Прогностична надійність рівняння визначається коефіцієнтом множинної регресії, який перевищує 0,8 – представлені суб'єктивної картини життя, особливості, що містяться у рівнянні є високовпливовими предикторами розвитку адаптивності як складової інноваційної готовності майбутніх правоохоронців.

Для прогнозування впевненості досліджуваних найбільше значення мають такі особливості суб'єктивної картини життя: часова перспектива «Майбутнє» ($\beta = 0,789$; $p = 0,000001$), фактор «Теперішнє» СДЧ ($\beta = 1,154$; $p = 0,0001$) та усвідомлювана оцінка насиченості теперішнього ($\beta = 0,339$; $p = 0,00789$). Гальмуючий вплив на розвиток упевненості досліджуваних чинять «Реалізованість» ($\beta = -0,321$; $p = 0,0478$), часові перспективи «Негативне минуле» ($\beta = -0,82$; $p = 0,000001$) й «Фаталістичне теперішнє» ($\beta = -0,448$; $p = 0,00017$). Прогностична надійність рівняння визначається коефіцієнтом множинної регресії, який перевищує 0,8 – особливості суб'єктивної картини життєвого шляху, що містяться у рівнянні є високовпливовими предикторами розвитку впевненості як складової інноваційної готовності майбутніх правоохоронців.

На розвиток толерантності до двозначності як складника інноваційної готовності впливають такі психобіографічні показники: усвідомлювані оцінка насиченості минулого ($\beta = 0,384$; $p = 0,000219$) й оцінка насиченості майбутнього ($\beta = 0,356$; $p = 0,00872$) і часова перспектива «Майбутнє» ($\beta = 0,459$; $p = 0,00174$). Для зниження толерантності до двозначності значення має часова перспектива «Фаталістичне теперішнє» ($\beta = -0,169$; $p = 0,04156$). Прогностична надійність рівняння перевищує показник 0,8 – визначені предиктори розвитку толерантності до двозначності є високовпливовими.

Таким чином, результати регресійного аналізу переконливо доводять, що особливості суб'єктивної картини життєвого шляху (усвідомлювані й неусвідомлювані оцінки минулого, теперішнього, майбутнього та часові перспективи) є значущими предикторами розвитку особистісної готовності майбутніх правоохоронців до інновацій.

Висновки

Дослідження дозволило підвередити гіпотезу про те, що особливості суб'єктивної картини життя впливають на розвиток інноваційної готовності майбутніх правоохоронців. Отримані результати дають підстави для таких окремих висновків.

Найбільш впливовим предиктором розвитку готовності майбутніх правоохоронців до інновацій є часова перспектива «Майбутнє» (оптимістичне ставлення до майбутнього, загальне прагнення до планування та реалізації обраних цілей). Сильними предикторами зі зворотним впливом є часова перспектива «Фаталістичне теперішнє» (безпорадність, безнадійність у ставленні до майбутнього, відсутність планів і значних життєвих цілей) і показник «Реалізованість» (суб'єктивне уявлення про подієву вичерпаність життєвого шляху).

Помірний позитивний вплив на розвиток інноваційної готовності майбутніх працівників правоохоронних органів чинять неусвідомлені позитивні оцінки теперішнього й майбутнього за СДЧ, усвідомлені оцінки насиченості значущими подіями теперішнього та майбутнього й часова перспектива «Позитивне минуле». Помірний негативний вплив на розвиток готовності до змін чинить часова перспектива «Негативне минуле» (загальне песимістичне, негативне, відразливе ставлення до пройденого етапу життя).

Часова перспектива «Гедоністичне теперішнє» (безтурботне, гедоністичне ставлення до життя, орієнтація на пошук задоволень і насолоди в теперішньому, відсутність турботи про завтрашній день) посилює розвиток пристрасності та загальмовує розвиток сміливості.

Незначний гальмівний вплив на розвиток інноваційної готовності (складової «Пристрасність») чинить коефіцієнт дорослості («Психологічна старість» – суб'єктивна вичерпаність подієвого потенціалу життя).

Психологічний вік та неусвідомлені оцінки минулого не чинять значущого впливу на розвиток готовності до інновацій.

Для таких показників, як «Пристрасність», «Адаптивність», «Упевненість» і «Толерантність до двозначності», прогностична надійність регресійних рівнянь визначається коефіцієнтами множинної регресії, які перевищують показник 0,8. Отже, визначені для розвитку цих складових інноваційної готовності предиктори (особливості суб'єктивної картини життєвого шляху) є високовпливовими. Для трьох складових інноваційної готовності («Винахідливість», «Оптимізм», «Сміливість») прогностична надійність регресійних рівнянь не перевищує 0,8 – на їх розвиток суттєво впливають не лише особливості суб'єктивної картини життя, але й інші предиктори, не досліджувані у роботі.

Список бібліографічних посилань

1. Клименко І. В. Психологічні засади професійної підготовки поліцейських : монографія. Харків : Фоліо, 2018. 424 с.
2. Алюшина Н. О., Кудринська Г. В. Фактори психологічної готовності держслужбовців до нововведень. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2017. № 29. С. 206–213.
3. Герасимов Г. И. Инновации в образовании: сущность и социальные механизмы. Ростов н/Д. : Логос, 1999. 136 с.
4. Ключко В. Е., Галажинский Э. В. Психология инновационного поведения. Томск : Томск. гос. ун-т, 2009. 240 с.
5. Бринза І. В. Паттерни особистості, готової до психологічних змін. *Наука і освіта*. 2014. № 11. С. 45–50.
6. Сапронов Д. В., Леонтьев Д. А. Личностный динамизм и его диагностика. *Психологическая диагностика*. 2007. № 1. С. 66–84.
7. Кроник А. А., Ахмеров Р. А. Каузометрия. Методы самопознания, психодиагностики и психотерапии в психологии жизненного пути. М. : Смысл, 2003. 258 с.
8. Buhler C. Fulfillment and Failure of Life // *The Course of Human Life : A Study of Goals in the Humanistic Perspective* / eds: C. Buhler & F. Massarik. New York : Springer Publishing Co, 1968. P. 400–421.
9. Абульханова К. А., Березина Т. Н. Время личности и время жизни. СПб. : Алетейя, 2001. 304 с.
10. Zimbardo P. G., Keough K. A., Boyd J. N. Present Time Perspective as a Predictor of Risky Driving. *Personality and Individual Differences*. 1997. Vol. 23, Iss. 6. P. 1007–1023. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(97\)00113-X](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(97)00113-X).
11. Бажанова Н. А. Личностная готовность к переменам в контексте исследования феномена «ожидания» (Перевод и апробация опросника «Personal change-readiness survey»). *Acta eruditorum. Научные доклады и сообщения*. СПб. : Изд-во РХГА, 2005. С. 169–178. (прилож. к журн. «Вестник Русской христианской гуманитарной академии» ; Т. 2).

12. Вассерман Л. И., Кузнецов О. Н., Ташлыков В. А. Семантический дифференциал времени как метод психологической диагностики личности. СПб. : С.-Петербург. НИПНИ им. В. М. Бехтерева, 2005. 27 с.

13. Сырцова А., Соколова Е. Т., Митина О. В. Методика Ф. Зимбардо по временной перспективе. *Психологическая диагностика*. 2007. № 1. С. 85–106.

Надійшла до редколегії 26.02.2019

БОЛЬШАКОВА А. Н. ОСОБЕННОСТИ СУБЪЕКТИВНОЙ КАРТИНЫ ЖИЗНЕННОГО ПУТИ КАК ПРЕДИКТОРЫ ГОТОВНОСТИ К ИННОВАЦИЯМ БУДУЩИХ РАБОТНИКОВ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ

В процессе исследования особенностей субъективной картины жизненного пути как личностных предикторов развития инновационной готовности будущих правоохранителей построены семь регрессионных уравнений, содержащих психобиографические показатели с указанием значимости их влияния на составляющие инновационной готовности. Доказано, что наиболее влиятельным предиктором развития готовности к инновациям является временная перспектива «Будущее». Сильными предикторами с обратным воздействием являются временная перспектива «Фаталистическое настоящее» и показатель «Реализованность». Умеренное негативное влияние на развитие готовности к изменениям оказывает временная перспектива «Отрицательное прошлое».

Ключевые слова: *готовность к инновациям, будущие правоохранители, субъективная картина жизненного пути, временные перспективы, психологическое время.*

BOLSHAKOVA A. M. SPECIFIC FEATURES OF THE SUBJECTIVE PICTURE OF LIFE AS PREDICTORS OF READINESS FOR INNOVATIONS OF FUTURE LAW ENFORCEMENT OFFICERS

The objective of the research was to study the peculiarities of the subjective picture of life as personal predictors of the readiness of future law enforcement officers for innovations.

The diagnosis of readiness for innovations was carried out using the questionnaire “Personal readiness for changes”. To diagnose the peculiarities of the subjective picture of life (psychobiological indicators), the author has used semantic time differential, the Zimbardo Time Perspective Inventory (ZTPI), and the questionnaire “Estimation of five-year intervals”. In the process of statistical processing the author has carried out a multiple regression analysis (by the straight-line stepwise method).

As a result of the research, seven regression equations containing indicators of the features of the subjective picture of life, indicating the significance of their influence on components of innovation readiness, have been constructed.

It has been proved that the time perspective “Future” is the most influential predictor for the development of readiness for innovations of future law enforcement officers. Strong predictors with reverse effect are the time perspective “Fatalistic present” and the indicator “Feasibility”.

It has been demonstrated that moderate positive influence on the development of the innovative readiness of future law enforcement officers makes unconscious positive assessments of the present and future and realized perceptions of the richness of life by significant events and the time perspective of “Positive past”. A moderate negative impact on the development of readiness for changes is done by the time perspective “Negative past”.

It has been revealed that the time perspective “Goddess present” enhances the development of passion and hinders the development of courage in the structure of innovation readiness.

The results of regression analysis prove that the peculiarities of the subjective picture of life, which include the estimation of the unconscious attitude to the present, past and future, time perspectives and perceived assessments of the past, present and future events saturation are significant predictors of the development of innovation readiness of future law enforcement officers.

Key words: *readiness for innovations, future law enforcement officers, subjective picture of life cycle, time perspectives, psychological time.*